

DEPREM DENEYİMİNİ YAŞAMIŞ KİŞİLERİN DEPREM ÖNCESİ HAZIRLIK ALGILARININ BELİRLENMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Determining Preparation Perceptions Before Earthquake of Individuals Experienced Earthquake: A Case Study

Öğr.Gör.Murat ÇOBAN*
Prof.Dr. Mustafa SÖZBİLİR**
Prof.Dr. Yüksel GÖKTAŞ***

ÖZET

Depremler doğal olarak meydana gelen ve şiddetli olduklarında maddi ve manevi pek çok olumsuzluklara neden olan yeryüzü olaylarıdır. Alp-Himalaya kıvrım kuşağında bulunan Türkiye'nin de büyük bir bölümü ikinci derece deprem kuşağında yer almaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de yıkıcı bir deprem olma olasılığı her zaman bulunmaktadır. Günümüzde depremleri önleme konusunda yapılabilecek herhangi bir şey olmadığı bilinmektedir. Ancak eğitim sayesinde insanların muhtemel bir deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrası neler yapabilecekleri ve ne gibi önlemler alabilecekleri daha bilinçli ve duyarlı hale getirilebilir. Bu araştırmanın amacı; deprem deneyimini yaşamış kişilerin muhtemel bir deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrası bilgi, görüş ve deneyimlerinin belirlenerek gerekli önlemlerin alınması için yapılabilecek önerileri ortaya koymaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modelinin kullanıldığı çalışmada amaçlı örneklem yöntemiyle deprem deneyimini yaşamış kişiler belirlenmiş ve araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme rehberi doğrultusunda odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşme sürecinde katılımcılardan elde edilen veriler kamera ile kaydedilmiş ve transkript sürecinde belirli kod, kategori ve temalara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların çeşitli deprem deneyimlerini yaşamış olmalarına rağmen muhtemel bir deprem öncesi, anı ve sonrasına yönelik yeterli bilgi sahibi olmadıkları, herhangi bir önlem almadıkları, depremlerle ilgili yeterince eğitim verilmediğini ve yaşamış oldukları deprem deneyimleriyle ilgili zorlukların zamana bağlı olarak kaybolduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular depremlerle ilgili alınacak hazırlık bilgilerinin edinilmesinde yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: deprem, deprem eğitimi, depreme hazırlık, deprem algısı.

* Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, mcoban@agri.edu.tr

** Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, sozibilir@atauni.edu.tr

*** Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, yukselgoktas@atauni.edu.tr

Dergiye Müracaat Tarihi: 15.04.2016

ABSTRACT

Earthquakes and violent when they are naturally occurring material and spiritual world events that cause problems are many. Located in the Alpine-Himalayan fold belt also a large part of Turkey is located in the second-degree earthquake zone. In this connection always the possibility of an earthquake in Turkey are devastating. Nowadays, there is nothing that can be done about preventing earthquakes are known. However, before a possible earthquake, people, what they can do after an earthquake and what measures they can take through training can be more informed and responsive. The purpose of this study; likely to experience an earthquake of people who have experienced an earthquake before, after an earthquake information, opinions and experiences that can be made for determining the necessary measures are put forward suggestions . Model case study of qualitative research methods used in the research of the experience of people who experienced the earthquake purposive sampling method developed by researchers identified and semi-structured interviews, focus group discussions were held in accordance with guidelines. The data obtained from participants in the interview process and in the process recorded and transcripts specific codes, categories and themes were achieved. In conclusion the participants' various earthquake experiences lived despite a possible earthquake before, during and after enough information to do not have enough , take any measures that earthquakes associated with proper training has not been given and lived their earthquake experience difficulties with the time-dependent disappearance stated . The findings from this research will be related to earthquake preparedness information can help you in acquiring.

Keywords: earthquake, earthquake education, earthquake preparedness, earthquake perception.

1. GİRİŞ

Doğal afetler arasında yer alan depremler şiddetli olduklarında insanların psikolojik durumlarını olumsuz olarak etkileyebilir (Bulut, 2009), can ve mal kaybına sebep olabilir ve insanların sosyolojik yaşantılarını derinden etkileyebilir (Karakuş, 2013). Değişik zaman dilimlerinde meydana gelebilen depremleri önleyebilecek herhangi bir bilgi veya teknolojik imkân hala bulunmamaktadır (Erkal & Değerliyurt, 2009). Depremleri önlemek mümkün olmadığına göre (Öztürk, 2013) bu doğa olaylarına karşı bazı önlemler almak oluşabilecek riskleri azaltmanın bir yolu olabilir. Depremlerin Türkiye’de yaşanan doğal afetler arasında ilk sırada (%66) yer alması (Vatan & Salur, 2010) ve Türkiye’nin Alp-Himalaya deprem kuşağında bulunması (Öcal, 2007) bu doğa olaylarına karşı alınabilecek önlemlerin önemini de artırmaktadır. Özellikle Türkiye gibi deprem riski altında bulunan ülkelerde depremden kaynaklanan sorunlara karşı hazırlıklı olmak ve doğal afetler konusunda toplumsal duyarlılık oluşturmak gerekir (Öztürk, 2013). Zira depremler karşısında yaşanan can ve mal kayıplarının en önemli nedenleri arasında alınan önlemlerin yetersizliği ve depremler hakkında toplumun yeterince bilinçlendirilmemesi gösterilmektedir (Karakuş, 2013).

Türkiye’de depremler ve doğal afetler karşısında alınabilecek tedbirlerle ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı’nın 4. ve 5.sınıf sosyal bilgiler dersi müfredatındaki programda bilgiler yer almaktadır (MEB, 2004). Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık bünyesinde bulunan Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) tarafından da doğal afetler karşısında risk yönetimi, acil müdahale ve alınacak tedbirlerle ilgili pek çok bilgiler yer almaktadır (AFAD, 2014). Ayrıca Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP) kapsamında yer alan “*Depremler ve Önlemler*” adlı modülde de depremlerle ilgili alınacak bireysel önlemlere yer verilmektedir (MEGEP, 2014). Ancak günümüzde doğal afetler karşısında toplum yeterli düzeyde bilinçlenmediği ya da bilinçlendirilmediği görülmektedir. Nitekim 25 Mayıs 2014 tarihinde Çanakkale’de meydana gelen 6,5 şiddetindeki depremde göçük altında kalan insan olmamasına rağmen 266 kişinin panik ya da bilinçsiz davranışlarda bulunması nedeniyle yaralandığı belirlenmiştir (AFAD, 2014). Geçmişte yaşanan depremlerde de benzer nedenlerden insanların yaralandığı ya da yaşamlarını yitirdiği görülmüştür.

Araştırmalara göre depremlerin vermiş olduğu zararların azaltılmasında, eğitimin önemli bir değişken olduğu belirlenmiştir (Öcal, 2007). Özellikle deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrasında alınabilecek önlemlerle ilgili insanların bilinçlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu bağlamda doğal afetlerle ilgili verilen eğitimlerin teorik bilgiden ziyade daha çok beceriye yönelik olması ve topluma doğru mesajlar vermesi gerekmektedir (Kadioğlu, 2005). Ancak sağlanan eğitim fırsatlarının yanında bireylerin deprem gibi doğal afetlere hazırlık yapma sürecinde isteksiz olmaları da hazırlık sürecini olumsuz olarak etkilemektedir. İnsanların genel olarak doğal afetlerden zarar görebileceği beklentisi içinde olmamaları (Murphy, Falkiner, McBean, Dolan & Kovacs, 2005), risk algısı farkındalığını kazanmamaları (Turner, Nigg & Paz, 1986) ve toplumda “Doğal afetlerin Tanrı’nın bir cezalandırılması” inancının yaygın olarak görülmesi (Adiyoso & Kanegae, 2012) doğal afetlere hazırlık yapma ihtiyacını olumsuz olarak etkileyen nedenlerden arasındadır. Ayrıca bireylerin risk algılarına yönelik, afetlerle ilgili yaşamış oldukları deneyimlerin de önemli

bir rolü vardır (Cutter, 1993). Zira afetlere hazırlık süreciyle ilgili farkındalık oluşturmada deneyimin ön bir koşul olmadığı da belirtilmektedir (Shaw, Kobayashi & Kobayashi, 2004). Bu çalışmada deprem deneyimi ile hazırlık algısı arasındaki bağlantının da ortaya çıkarılması için çalışmada deprem deneyimini yaşamış kişiler seçilmiştir. Bu çalışmanın amacı deprem deneyimini yaşamış kişilerin muhtemel bir deprem öncesi hazırlık algılarının, görüş ve deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma muhtemel bir deprem öncesi hazırlık faaliyetlerinin yapılması ve deprem eğitimi için gerekli parametrelerin belirlenmesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda çalışma aşağıdaki araştırma soruları doğrultusunda ele alınmıştır:

1. Deprem deneyimini yaşamış kişiler, yaşamış oldukları depremler öncesinde hangi tedbirleri almışlardır?
2. Deprem deneyimini yaşamış kişiler, hangi maddi ve manevi zararlarla karşılaşmışlardır?
3. Deprem deneyimini yaşamış kişilerin, gelecekte yaşayabilecekleri muhtemel bir deprem öncesi hazırlıklarıyla ilgili görüş ve deneyimleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma modeli

Bu çalışmada nitel araştırma tabanlı durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışmaları belirli bir konu hakkında toplanan verilerin ayrıntılı olarak araştırılmasına izin verir (Zainal, 2007). Yani bir duruma ilişkin bu etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır, ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Katılımcıların deprem deneyimleriyle ilgili sürecin daha detaylı betimlenmesi amacıyla bu araştırma modeli kullanılmıştır.

2.2. Çalışma grubu

Çalışma grubunun evrenini deprem deneyimini yaşamış kişiler oluşturmaktadır. Örneklem olarak Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğrencilerinden deprem deneyimini yaşamış kişiler seçilmiştir. Çalışmada amaca uygun örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya hız ve uygulama sürecine pratiklik kazandırması nedeniyle bu örneklem yöntemi seçilmiştir. (Fraenkel & Wallen, 2000; Yıldırım & Şimşek, 2013). Çalışmada 6 erkek ve 2 kadın olmak üzere toplam 8 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcılardan erkek olanlara "EX", kadın olanlara "KX" biçiminde kodlar verilmiştir. Örneğin "E3" katılımcılardan erkek olan üçüncü kişiyi temsil etmektedir. Çalışma grubu ve katılımcıların yaşamış oldukları deprem deneyimlerine ilişkin bilgiler **Tablo 1**'de betimlenmiştir.

Tablo 1. *Çalışma grubu ve yaşadıkları deprem deneyimlerine ilişkin bilgiler*

Katılımcı kişi	Yaşadığı deprem deneyiminin tarihi ve yeri	Depremin şiddeti
E1	23 Ekim 2011, Van depremi	7,2
E2	5 Ağustos 2012, Şırnak-Beytüşşebap depremi	5,3
E3	23 Ekim 2011, Van depremi	7,2

E4	27 Haziran 1998, Adana depremi	6,2
E5	17 Ağustos 1999, Marmara depremi	7,5
E6	23 Ekim 2011, Van depremi	7,2
K1	17 Ağustos 1999, Marmara depremi	7,5
K2	12 Kasım 1999, Düzce depremi	7,2

2.3. Araştırmacının rolü

Araştırmacı olarak bu çalışmadaki rolümüz katılımcıların görüş ve deneyimlerini tarafsız bir biçimde ortaya koymaya çalışmak ve görüşme sürecini en iyi biçimde yöneterek daha güvenilir veriler elde etmektir.

2.4. Veri toplama araçları ve verilerin toplanması

Yarı yapılandırılmış görüşme rehberinin kullanıldığı bu çalışmada veri elde etmek için katılımcılarla odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri bireylerin belirli bir konu hakkında fikirlerini, duygularını ve sorunlarını daha derinlemesine ifade etmelerine fırsat verdiği ve bireyler arasındaki farklılıkları daha net ortaya çıkardığı için (Rabiee, 2004) çalışmada bu yöntem kullanılmıştır. Ayrıca odak grup görüşmelerinde bireyler kendi aralarında etkileşime dayalı olarak sinerji oluşturabilir ve tartışma ortamında daha net veriler üretebilirler (Green, Draper & Dowler, 2003). Görüşme rehberi, araştırma soruları doğrultusunda alan yazından yararlanılarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme rehberi 2 akran ve 1 alan uzmanına incelenmiş ve alınan geri bildirimler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Görüşme rehberinin geçerliliği için 21 kişiden oluşan bir gruba ön görüşme yapılmıştır. Bu kişiler görüşme rehberinde yer alan soruların anlaşılabilirliğini ve araştırma sorularına uygun cevaplar alınıp alınmadığını test etmek için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi lisans ve ön lisans öğrencileri arasından rastgele seçilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bu çalışmadan önce deprem deneyimi konusunda daha önce tecrübelerinin olup olmadığı göz önünde bulundurulmamıştır. Ön görüşme sonucunda görüşme soruları son olarak gözden geçirilmiş ve çalışma grubunda yer alan 8 katılımcıyla odak grup görüşmesi yapılmıştır. Araştırma sürecinde hem ön görüşmeye katılanların hem de çalışma grubunun deneyimlerinin, görüşlerinin ve karşılaştıkları sorunların betimlenmesi amacıyla görüntü ve ses kayıtları ayrı ayrı kaydedilmiştir.

2.5. Verilerin analizi

Çalışma grubuyla yapılan odak grup görüşme kayıtlarının transkriptleri betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz yönteminin temel amacı, verilerin açıklanabilmesi için kavram ve ilişkileri ortaya çıkarmaktır. Bu yöntemde veriler önceden belirlenmiş kategorilere göre mantıklı bir biçimde düzenlenir ve verileri açıklayabilecek temalar elde edilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Çalışmada yer alan 8 katılımcı görüşme sürecine katılmıştır. Çalışma grubuyla yapılan görüşme kayıtlarından elde edilen veriler kategorilere ayrılmış, araştırma sorularına göre düzenlenmiş ve özet tablolarla görselleştirilerek temalara ulaşılmıştır.

3. BULGULAR

Bu araştırmadan elde edilen bulgular her bir araştırma sorusuna göre ayrı başlıklar halinde ele alınmış ve özet tablolar halinde betimlenerek katılımcı görüşleri doğrultusunda incelenmiştir.

3.1. Deprem deneyimini yaşamış kişilerin, yaşamış oldukları depremler öncesinde almış oldukları tedbirlere ilişkin bulgular

Çalışma grubunda yer alan kişilerin depremleri yaşamadan önce herhangi bir tedbir alıp almadıklarına ilişkin görüş ve deneyimleri betimlenmiş ve katılımcıların tamamının herhangi bir tedbir almadıkları belirlenmiştir. Depremlere ilişkin tedbir almama nedenlerini ise **Tablo 2**'de belirtilen düşüncelerle ifade etmişlerdir.

Tablo 2. Katılımcıların yaşadıkları deprem öncesinde hazırlık yapmama nedenleri

Katılımcı ar	Deprem hazırlığı yapmama nedeni	Açıklama
E2, E3, E5	Bilgi eksikliği	Depreme hazırlık bilgisinin öğretilmemesi- öğrenilememesi, duyarsızlık ve bilinçsizlik
K1, K2	Deprem olma sıklığı	Depremlerin olma sıklıklarının çok uzun zaman gerektirmesi
K2	Kaderci yaklaşım	İnsanların kaderci bir yaklaşımla olayla yaklaşması ve dini inancın etkisinde kalmaları
E6	Deprem olma ihtimalinin düşünülmemesi	Gelecekte bir deprem olma olasılığının düşünülmemesi
E4	Genel anlayış	Millet olarak genel kültürümüzde tedbir almama anlayışının hâkim olması
E1	Deprem deneyimini yaşamama	İnsanların daha önceden deprem deneyimini yaşamamış olması

Katılımcılar özellikle depreme hazırlık bilgilerini öğrenememesinden, toplumda yeterince bilinçlenme ve farkındalık oluşmamasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Ayrıca toplum olarak kaderci bir anlayışa sahip olduğumuz ve millet olarak tedbir alma kültürünün yerleşmemesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların tedbir almama ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Şimdi Türk milletinde bu var iş başa gelmeden bir şey yapılmaz. Bizim yani hiçbir şekilde aklımıza gelebilecek bir şey değil hiç görmemişiz, bilmiyoruz hani hayatımda ilk depremi yaşıyorum. Hani bilsem görmüş olsam bir şeyler yapmaya çalışırız ama ilk defa böyle bir şey oluyor. Birde öğretilmemiş

yani sadece okulda masanın altına girin başkada bir şey yok.”(E1)

“Bence neden birazda insanlarda yok yani bizim milletimizde yok böyle bir şeylere tedbir alayım tedbir alma zihniyeti yok. Olsun yaşayalım bir şey olmaz. Ölürsük zaten ölürüz. Allah’tan hani tedbiri alıp tevekkülü Allah’a bırakmıyoruz. Tedbirde almayız. Allah öldürürse öldürür zaten şeklinde gidiyoruz.” (E4)

“Evet bir duyarsızlık var. Hani devletin bu konuda zaman zaman toplumu bilgilendirmesi gerekiyor bence.”(E2)

“Hocam yani bölge olarak Türkiye’nin en büyük fay hattı bu bölgeden geçiyor. Hani biz o depremlerden birincisine yakalandık ama hakikaten bu devletin ve vatandaşların duyarsızlıklarından kaynaklanıyor. Hocam hani nasıl söylenir atıyorum 3 katlı bir bina yapacağına 6 katlı bir bina yapmış. Bu aşamada izinsiz uygulama olmadan yaptıkları için önceden bir önlem alamadılar. Sonradan deprem anında zaten bir şey yapamadılar. O an zaten bir şey yapsan canını kurtarmış olursun. O fırsatı bulamıyorsun hani.” (E3)

Ayrıca katılımcılar tedbir almama nedenlerini deprem olma ihtimalinin zaman parametresine göre çok az olduğunu ve toplum olarak kaderci bir anlayışa hâkim olduğumuzu belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Birde şöyle bir şey var hocam binde bir olan bir olay olduğu için o zamanı bir daha ne zaman görürüz düşüncesi var herhalde toplum olarak bizde.” (K1)

“Hocam hani o anı düşünmediğimiz için yapmadık hazırlık. Başımıza geleceğini düşünmediğimiz için.” (E6)

“Hocam Japonya’da her gün deprem oluyor. Beşik gibi sallanıyorlar 9 şiddetinde deprem oluyor kimsenin burnu kanamıyor. Her gün sallanıyorlar ama bizde her gün olmadığı için unutuyoruz. Unuttuktan sonra da bir dahakine Allah kerim diyoruz artık insan hayatı ucuz olduğundan mı Türkiye’de bilmiyorum.” (K2)

3.2. Deprem deneyimini yaşamış kişilerin karşılaştıkları maddi ve psikolojik zararlara ilişkin bulgular

Çalışma grubunda yer alan kişilerin yaşamış oldukları depremler sonucunda çoğunun maddi bir zarar yaşamadığı belirlenmiştir. Ancak katılımcıların psikolojik açıdan bazı travmalar geçirdikleri, özellikle korku, kaygı ve depresyon gibi psikolojik sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. **Tablo 3**'de katılımcıların psikolojik durumlarına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların yaşamış oldukları psikolojik sorunlar

Katılımcı kişi	Yaşamış olduğu psikolojik sorunlar	Açıklama	f
E1, E4, E6, K1, K2, E2	Korku	<ul style="list-style-type: none"> • Kapalı mekânlardan korkma • Deprem deneyimini yaşadığı yerden ve depremden korkma • Deprem benzeri eylemlerden korkma	6
E2, K1, K2	Kaygı	<ul style="list-style-type: none"> • Yakınlarıyla ilgili kaygı • Deprem mekânından uzaklaşılmasına rağmen muhtemel bir deprem olma kaygısı.	3
E3, E5	Depresyon	<ul style="list-style-type: none"> • Deprem anının şiddet ve dehşetiyle birlikte yaşananların bilinci meşgul etmesinden kaynaklanan sorunlar ve depresyona girme.	2
E6	Odaklanamama	<ul style="list-style-type: none"> • Bilincin belli bir işe odaklanamaması.	1

Katılımcıların depremlerden sonra psikolojik açıdan özellikle kapalı mekânlarda bulunmaktan, deprem deneyimini yaşadığı yerden ve deprem benzeri eylemlerden korktuklarını belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin görüş ve deneyimlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“...Dedemlerin salondaydık o zaman o salona hiç giremiyordum. 2-3 sene hiç giremediğim oldu. Dedemlere gitmekten korkuyordum. Gidelim diyorlardı evdekiler ben yok gelmeyeceğim diyordum. Ağlı. ...Dedemlerin evinden kaçmaya başlamıştım.” (E4)”

“Ben asansörleri binememeye başlamıştım çünkü depremden sonra devlet kanallarında televizyonlarda deprem anında yapmamız gereken şeylerle ilgili çok reklam tarzında programlar olmuştu. Arkadaşlar da hatırlar işte deprem anında hemen varsa bir masanın altına girip saklanmamız gerektiği bilgileri kafama iyice yerleştirmeye çalıştım. Yeniden deprem olacakmış gibi geldi bana. İnsanın bir ayağın yerden kayması fikri çok kötü çünkü aslında ben asansöre binemedim çünkü asansöre binmek en tehlikeli bir şeymiş deprem anında asansörde kalıp ölüyorsunuz direkt. Öyle oluyormuş en güzeli merdiven kullanmış yani asansörden ziyade.” (K2)

“...depremden hemen sonra İstanbul'a gittim ailemle birlikte orda kaldığım süre boyunca asansör olsun kapalı alan olsun korkuyorduk her türlü.”(E1)

Katılımcılar depremden sonra kaygı olarak da çeşitli psikolojik sorunlar geçirmişlerdir. Bazı katılımcılar yakınlarıyla ilgili kaygı duyarken bazıları yaşamış oldukları deprem zamanında tekrar deprem olacağı kaygısına kapılmış ve deneyimlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“...o durumda [deprem anında] ilk olarak evdekiler aklıma geldi.” (E2)

“Mesela ilk zamanlar saatin 3 olması beni endişelendiriyordu. Ben ilk on gün iki hafta boyunca gündüzü görüp geceyi görmeden uyumaya çalışıyordum. Gecenin oluşunu görmek istemiyordum sanki tekrarı olmayacakmış gibi ama arada kilometrelerce mesafe olduğunu bildiğim halde kendime bunu anlatamıyordum... Geceleri uyuyamazdım. Gündüzleri uyuyup geceyi atlatmaya çalışma gibi ruh hali gelişti. E kapalı mekân şöyle aradan iki yıl geçti halde mesela bir arkadaşımı ziyarete gidiyorum. Apartmandan asansöre bindiğim zaman sarsıntı ile çığlık atmam falan oldu. Yani durup dururken sarsıntıyla panikleme gösteriyordum. Yani bir sarsıntı titreşim zaten ilk günler oturduğun yerde bir sandalyenin titreşim anında ürperti gelirdi. Yerimden fırlayıp bağırarak bir duygu hissettirirdi atlatmak unutmak kolay olmadı.” (K1)

“...gecenin olmasını hiç istemezdim. Gece olduğu zaman yarın bir şey olurdu. Orda yapılan şeylerden dolayı psikolojim bozulmuştu. Depremden sonra deprem şiddetini yaşatacak şeyler oluyordu....” (E1)

Deprem sonrasında bir katılımcı ise herhangi bir işe odaklanamadığını belirtmiştir. Bu duruma ilişkin algısını aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“O zaman sınava hazırlanıyordum. Dershanedeydim ders çalışıyorduk ama odaklanamıyorduk. Şimdi ders çalışıyoruz ama ya şimdi deprem olursa diye 2 soru yapıp kalıyorduk.” (E6)

3.3. Deprem deneyimini yaşamış kişilerin, gelecekte yaşayabilecekleri muhtemel bir deprem öncesi hazırlıklarıyla ilgili görüş ve deneyimleri

Katılımcıların gelecekte yaşamış olabileceği muhtemel bir deprem öncesi hazırlık algılarına yönelik görüşleri **Tablo 4**'te betimlenmiştir. Tablo 4'e göre bazı katılımcıların hazırlık yaptıkları görülürken bazılarının yapmadıkları görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların yaşayabilecekleri muhtemel deprem öncesi hazırlık faaliyetleri

Katılımcılar	Depreme hazırlık işlevi	Açıklama	f
K2, E1, K1	Eğitici faaliyetlere katılım	Deprem ve tedbirleri hakkında eğitici faaliyetlere (semineri konferans gibi) katılım oldu	3
E1, E2	Sabitlenme	Deprem anında düşebilecek eşyaların sabitlenmesi	2
E1, E2	Güçlendirme	Bina ve temelinin güçlendirilmesi	2
K1, E1	Sigortalama	İkamet edilen binanın sigortalanması	2
E1	Barınma yerlerinin temini	Konteyner ve prefabrik gibi evlerin yapılması	1
K1	Deprem çantası	Deprem sonrası gerekli temel malzemelerin bulunduğu deprem çantasının hazırlanması	1

Katılımcılar, depreme hazırlıkla ilgili bilgileri nasıl öğrendiklerini de belirtmişlerdir. **Tablo 5**'de katılımcıların muhtemel bir deprem öncesi hazırlık bilgilerini nasıl öğrendikleri görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların deprem öncesi hazırlık bilgilerini kazanım deneyimleri

Katılımcılar	Bilgiyi kazanım aracı	Açıklama	f
K1, E4	Sosyal çevre	Toplumda bulunun insanlar arasındaki etkileşim ve iletişim	2
E1, K1	Eğitici faaliyetlere katılım	Deprem ve tedbirleri hakkında eğitici faaliyetlere (semineri konferans gibi)	2
K2	Medya öğeleri	İnternet, radyo, televizyon gibi iletişim araçları	1
E4	Kanuni zorunluluklar	Devletin bina yapım sürecinde getirmiş olduğu zorunlu yaptırımlar	1

Katılımcıların özellikle medya öğelerinden yeterince yararlanamadıkları, daha çok sosyal çevreden bilgiler kazandıkları ve çeşitli eğitsel etkinliklere katıldıkları belirlenmiştir. Bu durumla ilgili düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Ev sigortası konusunda tedbirimizi almıştık. Birde ilk zamanlar daha depremin şokunda olduğumuz için tüm aileler ileri için çanta hazırlamıştı. Yani herkes hazırlamıştı.” (K1)

“Deprem anında hani kendimizi korumak amaçlı eğitimlere katıldım.” (E1)

“Evet. Bu yaşadığım depremden sonra ben şeyi kafaya takmıştım. Deprem olursa ne yapmam gerektiğini bilmem lazım. Ne annem öğretti ne babam öğretti kimse bilmiyor bende kendim

öğrenmeye çalıştım. İnternette falan araştırdım. Zaten o sırada televizyon programları da belirttiğim gibi zaten devlet deprem olduğunda ne yapmalı diye bir animasyon hazırlamıştı ve kanallarda bunlar sürekli tekrar ediyordu. Sivri bir cismin yanında durmamamız gerekiyor deprem olurken Asansöre binmememiz gerekiyordu. İşte masa varsa masanın altına girerek iç organlarımızı ezilmekten koruyacak şekilde durmamız gerekiyormuş. İşte bunları ezberlemiştim. Hala daha aklımda tek yaptığım şey bu olmuştu açıkçası. Başka da bir şey yok.” (K2)

“Ben depremde ne yapılması gerektiği ile ilgili bilgilendiren seminerlere odaklanmışım.” (K1)

“Hocam konferanslarda, yayınlarda seminerlerde ya da internette araştırdım yerlerden elde ettim bu bilgileri. O zaten bir ara insanda uyandırıyor. Bir daha yaşayacağım tehlikesini insan yaşayınca yani o kadarda ihmal etmiyorsun hayatını bir yerde nelere dikkat edersem ben bunları bir daha etkilenmeden bu tehlikeyi yaşamadan da atlatırım gibisinden nelere dikkat edilmesi gerekir bir bilgi verilen yerlerde onlara odaklanarak daha dikkat etmeliyim diyordum. Onları kafama yerleştirmeye çalışıyordum.” (K1)

Ayrıca devletin öngördüğü bazı kanunlar çerçevesinde katılımcıların zorunlu olarak tedbir almak durumunda kaldıkları da belirlenmiştir. Örneğin bir katılımcı bu durumu aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

“...yani zorunlu deprem sigortası her yerde var. Zorunlu olduğu için onu yapıyorlar ama öyle genel olarak bir şey yok...” (E4)

Katılımcıların deprem deneyimini yaşamış olmalarına rağmen; bazı katılımcıların gelecekte yaşayabilecekleri muhtemel bir deprem öncesine yönelik hazırlık yapmadıkları görülmüştür. Katılımcılar bu durumun nedenlerini **Tablo 6**'da gösterildiği gibi betimlemiştir.

Tablo 6. Katılımcıların deprem deneyiminden sonra muhtemel bir deprem öncesi hazırlık yapmama nedenleri

Katılımcılar	Hazırlık yapmama nedeni	Açıklama
K1, E1	Deprem anındaki psikolojik durumun farklılığı	Can güvenliği kaygısının öncelikli olması, diğer maddi unsurların telafi edilebileceği algısının olması ve deprem anında bireylerin farklı davranabileceği
E5, K2	İnsanların duyarsızlığı ve	Toplumun duyarsız olması ve depreme

	algılama eksikliği	hazırlık algılarının yeterli olmaması
E2	Bilinçlendirme yapılmadığı	Depreme hazırlıkla ilgili neler yapılabileceğiyle ilgili bilgilendirme faaliyetlerinin yetersiz olması

Bazı katılımcılar deprem anındaki insanın davranışlarının deprem öncesine göre farklı olabileceğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda deprem anı ile deprem öncesi durumu farklı değerlendirerek, deprem anında alınan tedbirlerin daha çok maddi tedbirler olduğunu ve maddi zararların telafi edilebileceği ancak can güvenliğinin yerine gelmeyeceğini belirtmişlerdir. Katılımcılar bu durumu aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“...açıkçası deprem anında insanın canının sağlam kurtulması telaşı var. Yani orda kaynaklanıyor ev sağlam olursa ya da kurtulmuşsan diğerlerinin tedbirleri zaten sonradan alınır yerine getirilir. Önemli olan yani o canımızı o binanın içinden nasıl sağlam çıkarabiliriz. Tedbir açısından bunu düşünüyoruz.”
(K1)

“...şimdi dediğim gibi hazırlık da ne kadar hazırlık yaparsak yapalım. Emin olun o deprem anında içimizden bir veya iki kişi o yaptığı hazırlığı uygulayabilir. Bizim deprem çantası evin ortasında bir yerinde yani Allah rızası için biri onu alıp da kaçmamış yani. Herkes can havliyle dışarı kaçıyor yani. Ne olduysa oldu yani dışarı kaçıyor.” (E1)

Ayrıca bazı katılımcılar toplumun tedbir alma ile ilgili duyarsız olduğunu ve muhtemel bir deprem öncesi hazırlıkla ilgili yeterince farkındalık ve bilinçlendirme yapılmadığını belirtmişlerdir. Bu durumla ilgili katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“...toplum [depreme hazırlık konusunda] duyarsız. Bir bilgilendirme yok.” (E2)

“...algı ilgili olabilir yaşadığımız için biraz. Gelişmiş bir ülkede değiliz O algıyı aşılammışlar belki bize toplum olarak.”
(K2)

“...bence yaşam koşulları yani ne bileyim mesela hocam bir iş için sabah 8’de çıkıp akşam 5’de çıkıyor zaten yorgun. Bu hazırlıkları ne zaman yapacağım diye düşünüyor olabilir. Mesela bizde öğrenciyiz yani ne zaman ders çalışacağız ne zaman bu hazırlıkları yapacağız gibi düşünülebilir. Yani işin açığı benim hiç aklıma gelmedi hani. Şu anda konuşmasak deprem ile ilgili bir hazırlık yapmaya değinmezdim.” (E5)

Katılımcıların çoğunun deprem öncesi hazırlık yapmadıkları ve bunun nedenlerini çeşitli görüşler ortaya koyarak belirtmelerine rağmen, muhtemel bir deprem öncesi kaygılarının olduğunu da belirtmektedirler. **Tablo 7**'de katılımcıların muhtemel bir deprem

olduğunda kendilerini en çok kaygılandırarak durumların neler olduğuna ilişkin görüş ve deneyimleri betimlenmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların muhtemel bir deprem öncesi kaygıları

Katılımcılar	Kaygı	Açıklama
E5, K1	Depremi yeniden olması	Gelecekte muhtemel bir depremin olmasından kaynaklanan kaygı
K2, E2	Yakınlarını kaybetme kaygısı	Deprem anında yakınlarını kaybetmekten veya onlara deprem anında nasıl yardım edebileceği kaygısı
K1	Yardıma ulaşamaması	İnsanların deprem anında birbirlerine yardım edememesinden veya yardım alamamasından kaynaklanan kaygı
K2	Sakat kalma	Deprem deneyiminden sonra yaşamının geri kalanını sakat kalarak sürdürmek zorunda olabileceği kaygısı

Bu durumla ilgili bazı katılımcılar görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Bende de kaygılı zamanlar oldu. Mesela bir deprem tekrar Allah korusun 2. kez yaşandığında yardım edecek kimselerin olmaması. Allah korusun Türkiye'mizin çoğunda deprem olması. Geniş topraklarda olduğu için yardım edecek kimselerin olmaması.” (K1)

“Hocam bende şöyle bir kaygı var belki saçma olabilir ama eğer öleceksem en azından hani ben hayatta kalırsa diğer aile üyelerim ölecekse hani onu istemem. Öleceksek inşallah hep birlikte ölürüz ya da hepimiz hayatta kalırız şeklinde bu acıya dayanmam gibi geliyor.” (K2)

“Hocam deprem olursa nasıl bir tedbir alabilirim kendimi ailemi nasıl ya da yanımdakileri nasıl koruyabilirim kaygısı var.” (E2)

“Yani şahsen benim naçizane ne bileyim yani ölememek sakat kalmak mesela çok beni en çok korktuğum şeylerden biri.” (K2)

Bazı katılımcıların ise depremlerle ilgili herhangi bir kaygısının olmadığını, zamana bağlı bir durum olduğunu belirtmiş ve görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“...deprem yakın zamanında oluyordu ama şimdi herhangi bir kaygım yok.” (E6)

“...yani ne zaman başımı yastığa koysam ya deprem olursa ya ölürsem bu şekilde düşüncelerim oldu. Yani insanı ölüme

hazırlıyor bu düşünce yani kurtulmak gibi bir düşüncem yok. O tip bir şey oluyordu bende hocam.” (E5)

Katılımcılardan muhtemel bir deprem öncesi hazırlık bilgilerinin yanı sıra gelecekte yaşayabilecekleri bir depremde; deprem anı ve deprem sonrasında neler yapabilecekleri ve ne gibi tedbirler alabileceklerine ilişkin görüş ve deneyimleri de belirlenmiştir. Katılımcıların deprem anında neler yapacaklarına yönelik bilgiler **Tablo 9**'da gösterilmiştir. Deprem anında genel olarak insanlar bina içerisinde, açık alanda, araç kullanırken ya da otobüs, tren, yeraltı treni gibi toplu taşıma araçlarında bulunabilirler. Bu nedenle katılımcıların bu parametrelerle ilgili görüş ve deneyimleri ayrı ayrı alınmıştır.

Tablo 9. Katılımcıların deprem anında neler yapacaklarına ilişkin bilgileri

Deprem anında			
Bina içinde	Açık alanda	Araçta	Toplu taşıma aracında (Otobüs, tren, yeraltı treni gibi)
Sert nesnelere ya da binadaki daha güçlü alanlar altında (Bina kirişleri ve kolonları gibi yerlerde) saklanmamamız gerekir (K2, K1, E3, E2)	Binalardan uzak durmalıyız (K1, K2, E1)	Araç durdurmamız gerek (E2, K2)	Herkes panik halinde olduğundan dolayı ezilmemeye çalışırız (E1)
Panik yapmamalıyız (E5, E1, E4)	Dua ederiz (E5)	Araç güvenli bir yere park etmemiz gerek (E1)	Güvenli yerlere geçmemiz gerek (E2)
Binadan atlamamalıyız (E3)	Deniz kenarı gibi yerlerden uzak durmalıyız (K1)	Araçta deprem hissedilmez (E3)	Yanımdaki eşyalarla kendimi korumaya çalışırım (K1)
Deprem şiddetine göre durumumuzu ayarlarız (E2)		Araç daha da hızlı sürerek deprem bölgesinden uzaklaşırız (K1)	Yerin altı, üstü göre daha güvenlidir. Bu yüzden orada beklerim (K2).
Merdiven boşluklarında durmamalıyız (E3)			Devletin tedbir alması gerek (E2)

Bazı katılımcılar deprem anında bina içerisinde neler yapabileceklerine ilişkin görüş ve deneyimlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Sert bir cismin altına saklanmamız gerekir.”(K2)

“...şiddetine de bağlı. Çok şiddetli bir deprem olursa dışarıya çıkamayız zaten.”(E2)

“Bir masanın altına saklanmalıyız. Kendimizi koruyacak şekilde yerleşmeliyiz.”(E2)

“...mümkün olduğunca merdiven boşluğuna çıkmayacağız hocam hani merdivenlerden koşup dışarı çıkmamaya çalışacağız. Ya da ne bileyim cam olsun kapı olsun yüksek yerden atlamamaya çalışacağız. Birde o anda masa falan hiçbir şey bulamadığımız zaman girişlerin altında ya da herhangi bir kolonun altında durup eğip başımızı kapatıp beklemeliyiz.”(E3)

“...herhangi bir ezilmeye karşı bir cismin yanına sığınmayı düşünüyorum kafama yerleşmiş durumda kurtarıcıda bir yol gibi görünüyor. Yaşananlardan dolayı da.”(K1)

“...hepsinden önce panik yapmamamız gerekiyor. Yani panik yaparsak merdivenlerden de çıkarız. Camdan da atlarız yani o şekilde hocam.”(E5)

“Her şeyden önce sakin davranmalıyız.”(E1)

Katılımcıların deprem sonrasında neler yapacaklarına yönelik bilgiler ise **Tablo 10**'da gösterildiği gibi belirlenmiştir. Deprem sonrasında genel olarak insanlar kapalı alanda, açık alanda veya yıkıntı altında bulunabilirler. Deprem sonrasında herhangi bir zarar görmeyen insanlar ise deprem çevresinde bulunabilirler. Bu bağlamda katılımcıların muhtemel bir deprem sonrasında neler yapabilecekleriyle ilgili bilgiler Tablo 10'da betimlenmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların deprem sonrasında neler yapacaklarına yönelik bilgileri

Deprem sonrasında		
Yıkıntı altında ya da kapalı alanda	Açık alanda	Deprem çevresinde
Sesimi duyurmaya çalışırım (K1, E3, E4, K2)	Yakınlarımızla iletişime geçmeye çalışırım (E4, K1, E1, K2, E6)	Elektrik akımını durdurabilecek kişilere ulaşmaya çalışırım (K1)
Deprem çantam yanımda ise ya da başka imkânım varsa fizyolojik ihtiyaçlarımı karşılarım (E3, K2)	Diğer insanlara yardım ederim (E2, K2)	Yetkili kişilere ulaşmaya çalışırım (K2)
Binanın güvenliğini kontrol ederek dışarı çıkmaya çalışırım (E1)	Soğukkanlı davranırım (E2)	Verilecek görevleri yapmak için beklerim (K2)

Kendi çabamla dışarı çıkmaya çalışırım (K1)	İnsanlara yardım ederim (E2)
Yardım gelmesini beklerim (E5)	
Artçı sarsıntılar olabileceği için binadan güvenli biçimde çıkmaya çalışırım (E4)	

Katılımcıların deprem sonrasında yıkıntı altında kaldıklarında ve açık alanda özellikle iletişim kurmayı amaçladıkları görülmüştür. Bu durumla ilgili katılımcılar görüş ve deneyimlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“...eğer yıkılmışsa var gücümüzle sesimizi dışardakilere iletmemiz lazım. Eğer yıkılmamışsa binanın güvenli olup olmadığı etrafımıza bakarak neticede merdivenlerin inmek için müsait mi değil mi yıkılabilir mi yıkılmaz mı diye. Ondan sonra binadan güvenli bir şekilde çıkarız.” (E1)

“...binanın altındayız göçüğün altındayız zaten muhtemelen bina çökmüşse diğer binalarda göçmüştür. Yardım gelmesini bekledikten sonra bağırırız çünkü yardım geldikten sonra bağırma riskimiz olabilir. Zaten geldiklerinde yardım geldiğinde kimse var mı diye bağıyorlar.” (E5)

“Sesimizi duyurmaya çalışırım. Ya da zayıf düşmemişsem kendi çabamla dışarı çıkmak için bir yol bulmaya çalışırım.” (K1)

“...o anda yanımıza varsa deprem ile ilgili çantamızı alarak gerekli malzemeler su olsun düdüğ olsun. Onlarla sesimizi dışardakilere yakındakilere duyurmaya çalışırım hocam ve o anda her şeyi sesimiz olsun suyumuz olsun idareli kullanmalıyız ki orda mahsur kaldığımız süre boyunca yeterli olsun.” (E3)

Katılımcılar deprem çevresinde ise insanlara yardım etmek, yakınlarına ve yetkili kişilere ulaşmak istediklerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Ailemize haber vermeye çalışırız.” (E4)

“İnsanlara yardım ederiz.” (E2)

“Hocam tek başınaysam ulaşmaya çalışırım.” (K1)

“Ailem hayatta mı diye kontrol ederim ilk önce eğer hayattaysalar diğer göçük altında kalmış insanlara yardım ederim.” (K2)

“Hocam o anda soğukkanlı olmak lazım.” (E2)

“Ben şöyle düşünüyorum o zaman elektrik akımının etkili olduğu yerlerdir caddelerdir sigortalar olabilir yani o anda elektrik kesimini yapabilecek kişilerin ya da durdurma amaçlı olabilecek kişilere ulaşmaya çalışırım yardım edebilecek kişilere kurumlara ulaşmaya çalışırım çünkü onlar daha bilgilidir bu konuda.” (K1)

Son olarak katılımcılara depremlerle ilgili olarak alınması gereken tedbir ve önerilerine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların bu önerileri **Tablo 11**'de betimlenmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların deprem sonrasında neler yapacaklarına yönelik bilgileri

Katılımcılar	Öneriler
K1, K2	Depreme dayanıklı özel binaların geliştirilmesi gerek
E1, E2	Depremlerle ilgili bilgilendirmelerin yapılması gerek.
K1	Deprem anında sığınılacak özel yerler sağlanabilir
K1	Sağlam binalara ihtiyaç var
E2	Yer tespiti için ses algılayıcılar sağlanabilir

Bu durumla ilgili bazı katılımcılar görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Hocam 99 depreminden sonra birçok insan hapse bile girdi. Kaçak malzeme özür dilerim eksik malzeme kullanıldığından dolayı. Çünkü onlar suçluydu deprem değil yani arkadaşın dediği gibi deprem değil de hocam bina öldürüyor. Deprem öldürmüyor. Japonya'da kimse ölmüyor.” (K2)

“Eğer buradan sesimizi yetkililere duyurabilirsek hocam şunu söylemek isterim küçüklere değil de biraz yetişkinlere deprem hakkında bilgi verilmesi lazım. ...depremde küçüklerin değil de büyüklerin yapacağı şeyler var. Bir ortama çıkarken yani hep beraber çıktıkları zaman kapıda sıkışıp kalıyorlar yere düşme ihtimalleri var bunların yani küçüklere veriliyor bu eğitimlerde yani yetişkinlere verilsin bu eğitimler. Yapılacak eğitimler depremden önce yapılacak şeyler ya da depremden sonra yapılacak şeyler için. (E1)

“...Deprem anında kurtaracak bir ekip olsa bile zaman kaybindan dolayı ulaşamıyor. Deprem anında göçük altındaki depremezelerin nerede aranacağı da bilinmiyor. Şu köşede mi bu köşede mi ben şöyle söylemişim. Hani bir kafes olsaydı belirli bir yerde o alana bakılarak şu alanda koruma alanı var deprem anında buraya sığınmaları gerekiyor kişilerin o bilgisiyle sadece belirli noktalara odaklansa kurtarma ekipleri sadece o alanda

kurtarmaya çalışmış olsa, zaman kaybı olmayacak ve insanlarımız daha çabuk kurtulacak.” (K1)

“Devlet bu anlamda [tedbir alma] insanları bilinçlendirmeli.” (E2)

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada deprem deneyimini yaşamış kişilerin muhtemel bir deprem öncesi hazırlık algılarının, görüş ve deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların deprem deneyimini yaşamadan önce gerekli önlemleri almadıkları görülmektedir. Bu bağlamda özellikle depremlerle ilgili bilinçlendirilmediklerini belirtmektedirler. Zira deprem gibi doğal afetlere ilişkin tedbir bilgilerinin uygulamaya yönelik eğitimler kapsamında verilmesi (Kadioğlu, 2005) ve insanların bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca deprem gibi doğal afetlerin ortaya çıkma sıklıklarının da doğal afetlere hazırlık sürecini etkilediği görülmektedir. Aslında doğal afetlere hazırlık sürecinde zamanın önemli bir etken olduğu bilinmektedir. Özellikle yaşanan felaket sürecinin olumsuzluklarının ve hazırlık faaliyetlerinin zamana bağlı olarak önemsenmediği bilinmektedir. Çünkü zihin; bireyin yaşamında depremin oluşturduğu güvensizlik algısına karşı, genel olarak dünyanın güvenli bir yer olduğu algısına uyum sağlaması için çözümler bulmak zorundadır (Kaya, 2013). Toplumda genel olarak kadercı bir anlayışın hâkim olmasının da hazırlık sürecini olumsuz etkilediği söylenebilir. Özellikle “Doğal afetlerin Tanrı'nın bir cezalandırılması” olarak görülmesi diğer toplumlarda da görülen bir olgudur (Adiyoso & Kanegae, 2012). Bu çalışmada da benzer sonuçların olduğu görülmektedir.

Katılımcılar deprem deneyimini yaşamış olmalarına rağmen muhtemel bir deprem öncesi bazı katılımcının bir tedbir almadıkları görülmektedir. Aslında maddi olarak çok fazla zarar görmemeleri ve gelecekte doğal afetlerden zarar görebileceği beklentisi içinde olmamaları (Murphy, Falkiner, McBean, Dolan & Kovacs, 2005) bu durumun bir nedeni olabilir. Ayrıca katılımcılar deprem deneyimini yaşamış olmalarına ve gelecekte muhtemel bir deprem olabileceği kaygısı içinde olmalarına rağmen hazırlık süreciyle ilgili yeterli olmadıkları görülmektedir. Ancak afetlere hazırlık süreciyle ilgili farkındalık oluşturmada deneyimin ön bir koşul olmadığı da belirtilmektedir (Shaw, Kobayashi & Kobayashi, 2004). Bu araştırmadan elde edilen bulgular da bu durumu destekler niteliktedir. Bazı araştırmacılar ise insanların risk algılarının oluşmasında deneyimin önemli bir rolü olduğunu belirtmektedir (Cutter, 1993). Bu bağlamda bu araştırmadan elde edilen bulgularla kısmen örtüşmemektedir.

Araştırmada bazı katılımcılar ise depremlerle ilgili alınacak önlemlere ilişkin eğitici faaliyetlere katıldıklarını ve insanların bu gibi etkinliklerle bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Zira depremlerin vermiş olduğu zararların azaltılmasında, eğitimin önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir (Öcal, 2007). Bu araştırmada depremlerle ilgili eğitici bilgilerin özellikle sosyal çevreden ve eğitici faaliyetlere katılımdan sağlanması aslında eğitimin önemli olduğunu ve insanların doğal afetlerle ilgili bilinçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmada katılımcıların gelecekte yaşayabilecekleri bir depremde; deprem anı ve deprem sonrasında neler yapabilecekleri ve ne gibi tedbirler alabileceklerine ilişkin görüş ve deneyimlerine ilişkin bulgularda kısmen doğru bilgilere sahip oldukları; ancak deprem anında insan psikolojisinin çok farklı olacağından bu gibi tedbirleri yerine getiremeyeceklerini de belirtmektedirler. Bu bağlamda okullarda, değişik kurum ve kuruluşlarda topluma gerekli olan bir afet bilinci oluşturmak için verilen eğitimlerin yeterli olmadığı görülmektedir (Kadıoğlu, 2005).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak deprem gibi doğal afetlerden kaynaklanabilecek risklerin ve zararların en aza indirgenmesi; politik, ekonomik, sosyal ve bireysel parametreleri içerisinde barındıran karmaşık bir süreçtir (Tekeli-Yeşil, Dedeoğlu, Braun-Fahrlaender & Tanner, 2010). Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre hem bireysel hem de kurumsal anlamda insanların deprem gibi doğal afetlerle ilgili bilinçlendirilmeleri ve gerekli önlemlerin alınması gerekir. Ülkemiz doğal afetlerle ilgili hazırlık planlamasında gelişmiş ülkelerdeki düzeye ulaşamamasının en önemli nedenleri arasında toplum olarak yaşadığımız olumsuzluklardan gerekli çıkarımları sağlayamamamız olarak gösterilmektedir (Erkal & Değerliyurt, 2009). Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilerin dikkate alınması yararlı olabilir:

- Deprem gibi doğal afetlerle ilgili insanların tedbir almalarını sağlayacak bilinçlendirme etkinliklerinin yapılması risklerin azaltılmasında yararlı olabilir.
- Toplumun farklı kültürel, ekonomik ve sosyal özellikleri göz önünde bulundurularak afetlerle ilgili farklı eğitsel etkinlikler düzenlenebilir.
- Depreme hazırlık konusunda insanlarda farkındalık oluşturabilecek farklı etkinlikler ve uygulamalar geliştirilebilir.
- Özellikle okullarda deprem eğitimi ve doğal afetlere hazırlıkla ilgili bilgiler verilebilir.

6. KAYNAKLAR

- Adiyoso, W., & Kanegae, H. (2012). The effect of different disaster education programs on tsunami preparedness among schoolchildren in Aceh, Indonesia. *Disaster Mitigation of Cultural Heritage and Historic Cities*, 6(), 165-172.
- AFAD (2014). *Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı*. Ankara. <https://www.afad.gov.tr/TR/Index.aspx> adresinden, 25 Mayıs 2014 tarihinde erişilmiştir.
- Bulut, S. (2009). Depremden sonra çocuklarda görülen travma sonrası stres tepkilerinin yaş ve cinsiyetler açısından karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 43-51.
- Cutter, S. L. (1993). *Living With Risk*. New York: Routledge.

- Erkal, T., & Değerliyurt, M. (2009). Türkiye’de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 147-164.
- Fraenkel, J.R. & Wallen, N.E. (2000). *How to design and evaluate research in education (4th Edt.)*. London: McGraw Hill.
- Green, J.M, Draper A.K & Dowler E.A (2003) Short cuts to safety: risk and ‘rules of thumb’ in accounts of food choice. *Health, Risk and Society*, 5, 33–52.
- Kadioğlu, M. (2005, Mart). *Afete hazırlık ve afet bilinci eğitiminde verilen mesajların standardizasyonu*, Deprem Sempozyumu. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli. Mayıs, 2014 tarihinde http://kocaeli2007.kocaeli.edu.tr/kocaeli2005/deprem_sempozyumu_kocaeli_2005/8_deprem_ve_insan/d_52_afet_yonetimi_afete_hazirlik_ve_afet_bilinci/afete_hazirlik_ve_afet_bilinci_egitiminde_verilen_mesajlarin_standardizasyonu.pdf adresinden alınmıştır.
- Karakuş, U. (2013). Depremi yaşamış ve yaşamamış öğrencilerin deprem algılarının, metafor analizi ile incelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 97-116.
- Kaya, N. (2013). *Deprem ve Psikolojik Etkileri*. <http://www.depam.com/depresyon/deprem-ve-psikolojik-etkileri/> adresinden, 10 Haziran 2014 tarihinde erişilmiştir.
- MEB (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4- 5. sınıflar) öğretim programı*. Ankara.
- MEGEP (2014). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi. Ankara. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Deprem%20Ve%20%C3%96nlemler.pdf adresinden, 20 Mayıs 2014 tarihinde erişilmiştir.
- Murphy, B., Falkiner, L., McBean, G., Dolan, H., & Kovacs, P. (2005). Enhancing Local Level emergency Management: The Influence of Disaster experience and the Role of Households and Neighbourhoods. *Institute for Catastrophic loss Reduction, ICLR Research*.
- Öcal, A. (2007). İlköğretim okullarında deprem hazırlıkları: Kırıkkale ili örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 1-12.
- Öztürk, M.K. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının deprem deneyimleri üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 308-319.
- Rabiee, F. (2004). Focus-group interview and data analysis. *Proceedings of the nutrition society*, 63(4), 655.
- Shaw, R., Kobayashi, K. S. H., & Kobayashi, M. (2004). Linking experience, education, perception and earthquake preparedness. *Disaster Prevention and Management*, 13(1), 39-49.
- Tekeli-Yeşil, S., Dedeoğlu, N., Braun-Fahrlaender, C., & Tanner, M. (2010). Factors motivating individuals to take precautionary action for an expected earthquake in Istanbul. *Risk analysis*, 30(8), 1181-1195.

Determining Preparation Perceptions Before Earthquake of Individuals Experienced Earthquake: A Case Study

- Turner, R. J. Nigg and D. H. Paz. 1986. *Waiting for Disaster: Earthquake Watch in California*. University of California Press, Berkeley.
- Turner, R.H., Nigg, J., & Paz, D.H. (1986). *Waiting for Disaster: Earthquake Watch in California*. University of California Press, Berkeley.
- Vatan, F., & Salur, D. (2010). Yönetici hemşirelerin hastanelerdeki deprem afet planları konusundaki görüşlerinin incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(1), 32-44.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Zainal, Z. (2007). Case study as a research method. *Jurnal Kemanusiaan*, (9), 1-6.

Deprem Deneyimini Yaşanmış Kişilerin Deprem Öncesi Hazırlık Algılarının Belirlenmesi: Bir Durum Çalışması